MÁRKUS ANDRÁS *Paraszttartók kézikönyve* című regénye egy uralkodó jobbágyokon végrehajtott, változatos és meghökkentő kínzásairól, kegyetlenkedéseiről szól. A könyvet **AYHAN GÖKHAN** mutatja be.

Emberkínzás mesterfokon

A mindössze huszonnyolc éves Márkus András három remek verseskötet után végre megjelentette a több éve beharangozott *Paraszttartók kézikönyve* című regényt. Aki nem ismerné a szerzőt, nézzen utána hamar, olyan, címszavakban is sokatmondó állomásokra bukkanhat, mint Kolozsvár, Bulgakov Kávéház, Bretter György Irodalmi Kör, Látó, Székelyföld és az Erdélyi Magyar Írók Ligájának Debüt-díja.

Több elszórt utalás is dokumentálja a könyvet megelőző felfokozott várakozást. Az egyik, amikor Márkus egy interjúban, Szálinger Balázs kapcsán megemlíti: „Neki elsősorban azt köszönhetem, hogy megtanított dolgozni. Fene gondolta, hogy mindez egy kocsmaasztalnál fog megtörténni, de úgy volt. Ültünk a kocsmában, ő folyamatosan írt, dolgozott valami drámán – egy idő után annyira untam már, hogy elkezdtem rendszeresen írni, jó néhány év után. Így született meg a *Paraszttartók kézikönyve*, egy nyár alatt."

De mi is ez a könyv tulajdonképpen?

Dunának, Oltnak egy a hangja, de 'paraszt' főnevünk magyaroknak, cigányoknak, votjákoknak egészen eltérő jelentést tartogat. Mást ért alatta egy budapesti értelmiségi és mást egy autószerelő-műhely tulajdonosa. Mást a recenzens, mást a szerző és az olvasó. Csapjuk fel gyorsan az etimológiai szótárt, tovább bővítendő a számos jelentést. „Paraszt. Szláv jövevényszó, az

óegyházi szláv jelentés szerint együgyű, egyszerű, szabad, nyílt, őszinte a jelentése, míg a horvát–szerb *prost* »közönséges, durva, mentes valamitől« jelentésekkel bővül". Lejjebb azt találjuk, hogy a németből származik az argó nyelvi prosztó, amelynek jelentése: „buta, neveletlen, paraszt."

Egy 2011-es Márkus-interjú újabb adalékokkal szolgál a keletkezésről: „A blogot eleinte Szálinger Balázzsal kezdtük el írni, majd pár bejegyzés után magamra hagyott. A történet egy veszedelmes, már szinte viccesen kegyetlen uralkodó elméjében játszódik, aki a parasztnevelés fortélyairól számol be az olvasónak, mesél el történeteket. Félreértés ne essék. Senkinek sem a földművelő nagyszüleit akarom gyalázni ebben a könyvben."

A könyv nem finomkodik, valóban egy uralkodó egyes szám első személyben elmesélt, „parasztokon" végrehajtott, változatos és meghökkentő kínzásairól, kegyetlenkedéseiről olvashatunk száznyolcvannégy oldalon keresztül, ha bírjuk idegekkel, ha ez a sötét utazás nem sérti fel bőrünket és a szépérzékünket. A mindent metafizikus és történelmi térbe helyező olvasók messze elkerülik a regényt, mérget vehetünk rá. Aki nagyon komolyan veszi a szöveget, és a huszadik századi haláltáborokkal azonosítja a regény terét, az talán kényelmetlenül érezheti magát. Az iróniától és mindennemű hűvös humortól elszokott olvasóknak feltételezhetően nem ez lesz a kedvenc olvasmánya. Orbán János szavaival élve semmiképp sem ajánlhatnánk a könyvet annak, aki „nem látja a fasztól az erdőt."

Ehhez hasonló részek szép számmal találhatók a *Paraszttartók kézikönyvé*ben:

„A megszégyenítő eljárások meglepően széles lehetőségekkel bírnak. Nemrégiben például az egyik parasztom szemem láttára bántalmazta a nála sokkal értelmesebb sertésjószágot. Nem tudom, hogy jobbágyom erőszakosságának irigység volt-e az oka, mindenesetre mélyen felháborított a látvány, így megparancsoltam a tettesnek, hogy családjával együtt költözzön be a bántalmazott sertés óljába, a sertést pedig beköltöztettem az ő otthonába, hogy ott kedvére élvezhesse a kényelmet, amit gazdája nem érdemelt meg" – olvashatjuk a *Parasztfenyítés gyakorlati síkon* című fejezetben.

Semmi remény, kemény könyvvel van dolgunk. Aki fogyni akar, itt a recept hozzá. Márkus András provokatív, mégis kimért, nyugodt mondatai pontosan ettől a higgadtságtól fenyegetően ijesztőek. Szép, elegáns körmondatok keringenek a regényben, a trágár kifejezéseknek, megszólalásoknak nyomát nem találjuk benne, s ettől egy ki nem mondott blaszfémia kellős közepén érezzük magunkat.

A szerző komolyan veszi a gonoszt, és jó emberismerőként a kegyetlenségnek sem szab határt, gúnyosan érezteti, a kínzásoknak nincs mérhető határa. A következő részlet is ezt bizonyítja: *„A delegáció során nem egy földesurat és helytartót tettem el láb alól. Többnyire választás elé állítottam őket: életüket megtarthatják, amennyiben beállnak a jobbágyság körébe, avagy végbelüktől egészen az utolsó nyakcsigolyájukig hatoló – a havasok tiszta illatát idéző – fenyőfakarón fognak díszelegni gyermekeik és alattvalóik szeme láttára.”*

Alig jött ki a könyv a nyomdából, a Librarius.hu oldalon már az első komoly (politikai indíttatású) félreértelmezése is napvilágot látott. Most tekintsünk el ettől, fontosabbak a cikk szerzőjének utolsó sorai: „Még nem döntöttem el, mihez kezdek ezzel a könyvvel, de ha meg tudok barátkozni a címbeli állítással, akkor nem csak a betűrend miatt kerül Niccolò Machiavelli és Sławomir Mrożek közé a polcon.” Félreértés ide, félreértés oda, ennél jobb reklámot keresve sem találnánk.

***Márkus András: Paraszttartók kézikönyve. Libri Kiadó, 2015. 2990 Forin**t.*